

*Declamatie Indiëherdenking NIM, Roermond. Geschreven en uitgesproken
op 5 september 2026 door schrijver/dichter Hans van Bergen.*

Na jouw terugkeer uit de Oost
zette Nederland een datum
onder het einde van jouw missie.
Je uniform ging uit,
je geweer leverde je in,
medailles verdwenen in een la.

Maar thuis stond nergens geschreven
dat de oorlog voorbij was.
Want voor de snijdende stilte die jou omhulde
bestond er geen hanger
om te worden weggeborgen in een kast.

Jouw stilte trok ongezien met je mee,
de besloten kring binnen van jouw gezin.
Schoof aan bij elke maaltijd,
en legde zich elke nacht weer naast jou neer.

Maar alles wat je niet vertelde
en verzwegen
was zeker niet verdwenen.

Het sprak zonder woorden
in jouw schrikken van een geluid,
jouw blik die zomaar kon afdwalen
naar een onbestemde verte.
En sprak achter de deuren in je hoofd,
die voor altijd gesloten bleven
voor jouw eigen kinderen.

Soms sprak je van palmbomen,
kleurige vogels, nieuwe geuren
en exotische vruchten, kameraadschap
en de Koperen Ploert,
die alles verschroeide.

Veilige verhalen waren dat,
verteld langs de lichtende buitenrand
van de donkere werkelijkheid in je hoofd.
Maar zodra een herinnering
te dicht begon te schuren
langs angst, dood of een gevoel van schuld
hield jouw verhaal op
en nam het zwijgen
je stem weer over.

Dus leerden jouw kinderen
jouw stilte te lezen

en te accepteren
dat een vader thuis kan komen
zonder terug te keren.

Zij leerden wanneer vragen
niet gesteld mochten worden,
wanneer vrolijkheid te luid klonk,
wanneer hun aanraking
jou terug kon werpen naar een plek
waar zij jou niet konden volgen.

Niet elke zoon of dochter
van een veteraan
erfde het trauma van hun vader,
maar velen erfdien wel
de stilte die eromheen lag.

Een onvolledig verhaal
zonder begin, zonder einde,
met daartussen
bladzijden die voorgoed
uit het familiealbum
zijn gescheurd.

Een erfenis zonder testament.

Verbleekte foto's,
gezichten zonder namen.
Vergeelde brieven waarin vooral stond
dat alles goed ging
en medailles waarvan niemand anders dan jij
weet welke prijs ervoor is betaald.

En vragen.
Vooral, heel veel vragen.

Die kinderen pas durfden te stellen
toen zij zelf volwassen waren
en hun vader vaak te oud,
te kwetsbaar
of al te ver in zijn eigen stilte verzonken
om nog antwoord te geven,

Wie was jij daar, pappa, opa?
Dezelfde man
die mijn kinderhand vasthield
en mij optilde wanneer ik viel?

Wij zochten je
in verbleekte foto's
en tussen de woorden

van jouw halve zinnen

Wat zag je,
Waarvoor was je bang,
Waarom zweeg je?

Wij liepen achterwaarts
door jouw leven,
van gesloten deur naar de lege stoel van nu.
En ieder antwoord opende een nieuwe leegte.

Hoe vraag je
naar de schaduw van je vaders handen
zonder het licht te doven
waarin je hem hebt gekend?

Hoe keer je je grootvaders foto
naar het licht
zonder dat zijn beeld breekt?

Waar liep,
de verwarrende grens
die op geen enkele stafkaart staat gemarkeerd:
de grens tussen plicht en geweten,
tussen de vrijheid
die men dacht te brengen
en de vrijheid
die in de Oost haar éígen naam droeg?

Wij wilden je niet veroordelen.
Wij wilden je vinden.
De jongen in de militair.
De vader in de veteraan.
De mens achter het zwijgen.

Nederland stuurde
'n jongeman naar de Oost,
en toch reisden zijn kinderen
en kleinkinderen hem na
door een land dat zij zelf nooit zagen,
op zoek naar een vader
die weliswaar thuiskwam
maar nooit meer terugkeerde.

Niet ieder kind
erfde het trauma van zijn vader.
Maar velen erfden
de dwaaltocht eromheen:
de pijn van niet weten,
het verdriet zonder oorsprong,
de leegte van een antwoord
dat voorgoed te laat kwam.

Laat ons daarom staan
naast elke veteranenzoon, -dochter of -kleinkind
om de last van het zwijgen
van hun schouders te nemen.

Om te luisteren.
Te erkennen.
Mee te dragen.

Want de oorlog in de Oost
eindigde niet in '49 of '62,
hij schoof enkel op in de tijd
en veranderde van adres.

Laten we ervoor waken
dat kinderen en kleinkinderen
van een veteraan nooit worden
gereduceerd tot slechts een voetnoot
bij zijn geschiedenis.

Want zij zijn het volgende hoofdstuk
in het verwarrende boek van De Oost.

Laat onze zorg
eindelijk hun stiltedrempel oversteken,
zodat geen veteranenkind of kleinkind
het zwijgen van zijn vader of opa
nog langer alleen hoeft te dragen.

Of nog langer alleen hoeft te zoeken
naar zijn eigen versplinterde verhaal.

© 5 september 2026, Hans van Bergen
Roermond

info@hansvanbergen.nl